

Viinakuu tali tuli ainult korraks

Oktoobrikuu ilmast meil ja mujal

Kas tõesti kordub mullune talv ja lumi tuleb juba oktoobris maha? Nii mõtlesid paljud kaasmaalased, kui viinakuu teises pooles külmetama ja lund sadama kukkus.

Tavalisest külmem

Juba viieteistkümnendal harkas Põhja-Eestis taevast langema mingit lumesarnast olust, neli päeva hiljem aga kõike seda, mida hilissügis pakkuda suudab: vihma, lörtsi, lobjakat ja lund. Külम õhumass, mis tuli Soome poolt, kohtas suhteliselt sooja lahe kohal niiskemat õhku ning tekitas tihedaid lumepilvi.

Ligi nädala püsis põhjarannikul 5–17 cm paksune lumekiht, paiguti ka tuiskas talviselt. Tartumaal seevastu sai maa üleni valge olla vaid paar päeva, siis tegi soojalaine oma töö.

Kui kuu esimene kümme-päevak oli tavalisest ligi kraadi võrra soojem, polnud isegi öökülmi, siis alates 20. kuu-päevast valitsesid öösi juba kõvad külmakraadid. 27. ok-

toobri varahommikul mõõdeti Jõgeval õhus –14,7°, lumepinnal aga 22 pakasepügalat.

Kui meteoroloogia ja hüdrolögia instituudis oktoobrist kokkuvõtteid tehti, selgus, et riigi keskmine õhutemperatuur (4,3°) oli pikaajalisest keskmisest ehk normist üle kraadi madalam.

Sooja mere ääres oli temperatuur kõvasti kõrgem (Ristnas 6,5°), mägisemas Pandivere kandis aga tublisti jahedam (Väike-Maarjas 3,5°). Eesti kirdenurk sai oktoobris vihma ja lund ligi neli korda enam kui Läänemaa (Jõhvi 114, Lääne-Nigula 24 mm), keskmiselt tuli Eestis aga 59 mm sademeid, norm oleks 68 mm.

Kuu keskel läks Päike näost plekiliseks ning kukkus möl-lama. Selliseid (raevu)purskeid ei ole Maa elanikud kaua tunda saanud. Nn päikesetuule kiirus, millega kõiksugu osakesed: prootonid, elektronid jne ilmaruumi kihutavad, ületas 1200 km/s – tavalisest neli korda kiirem!

Häiritud oli kosmoseside, nässu läks paar satelliiti. Kanada kohal lendasid lennukid

harilikust madalamal: põhja-poolkera magnetpooluse kandis kardeti saada suurt kosmilise kiirguse doosi. Veelgi ohtlikum on sarnastes tingimustes orbiidil viibivate astro-, kosmo- ning taikonautide elu: mitu päeva äärmiselt tugevat magnetitormi, nagu see oli viimati 24. ja 30. oktoobri vahel, võib saada neile saatuslikuks. Kui päikeserajud midagi ilusat kaasa ka töid, siis olid need haruldaselt värvikad virmalised.

Sajand tagasi veel külmem

Tormine oli mitte ainult kosmoses. 8. oktoobril möllas Baierimaal varajane lumetorm, Türgis puhus tuul koguni minareti ümber. Kuiv ja kuum Santa Ana nimeline tuul puhus lõkkele uued suured tulekahjukolded Californias.

Lõunapoolkeral keerab kevad tuure peale – kuu algupäevil oli nabal veel 62 külmakraadi, hiljem hakkasid maksimumalised temperatuurid kerkima juba –45° kanti. Soojemaks mandriks sai jälle

Austraalia, kus palavust mõõdeti 40 kraadi ümber.

Viinakuu 1903 oli Tartus külm: keskmine õhutemperatuur küündis vaid 2,4 kraadini, sademeid 45 mm. 7. ja 8. oktoobril sadas lund.

Postimehe kirjasaatjad teatasid ilmauudiseid.

Amblast. Põllumehel on vili salves. Kartulite väljaand oli ka kaunis hää. Nüüd on aga küsimine: kuhu kartulid panna? Viinavabrikud ajavad viina väiksel viisil, igalühel olla jaod täis.

Kolga-Jaanist. Ilmad on viimase aja ajal udused olnud ja pea igapäev on vihmapihu sadanud. Teed on igal pool õieti porised ja halvad.

Narvast. Olgu kõigega kuida on, aga seda peab tähendama, et linn on neljajalgsete koerade poolest üleüldse vaene. Selle asemel on aga kahejalgsed koeri (kurjategijaid) rohkesti. Mõned ütlevad, et viimaste rohkearvulisele siginemisele praegune seltskondlik olukord põhjuseks olla.

AIN KALLIS